

Worstelende Acda is machtig schouwspel

MUSICAL

FIDDLER ON THE ROOF/ANATEVKA

Door Stage Entertainment

Gezien 5/11, DeLaMar

Te zien aldaar t/m 30/12, tournee tot eind april 2018

★★★★☆

“Je hebt mensen met geld en mensen met goede bedoelingen.” Het is een wijsheid van melkboer Tevye, ongekroond burgemeester van het Oekraïense dorp Anatevka aan het begin van de twintigste eeuw. De Joodse Tevye behoort, ondanks zijn status, duidelijk tot de tweede categorie. Hij heeft van God, met wie hij regelmatig een onderonsje heeft, het talent gekregen om met honger te leven. Zijn grootste wens zal wel nooit in vervulling gaan: “Als ik nou eens rijk was.”

Dit lied – iets opgefrist in de vertaling van Rob de Graaf – is een van de examenstukken voor de hoofdrolspeler in *Fiddler on the roof*, de musical die in 1964 op Broadway in première ging. Alles wat *Anatevka*, zoals we de musical hier kennen, zo geweldige maakt, zit in dat nummer: de tragiek van de sloeber, humor, en de Joodse samenleving die vasthoudt aan tradities om zich staande te houden in een vijandige wereld.

Lex Goudsmit slaagde vijftig jaar geleden met lof, en haalde er zelfs het Londense podium mee. Ook Henk Poort bleek twintig jaar geleden een uitstekende Tevye en nu staat Thomas Acda in het volle licht. Hij doet voor geen enkele Nederlandse voorganger onder. Sterker nog, zijn cabaretachtergrond zorgt ervoor dat elke schrijvende ironische opmerking de perfecte toon krijgt. Het is pijn met een grimlach. Acda lijkt vergroeid met de man die zijn gezin langzaam

uit de vingers voelt glippen, omdat drie van zijn vijf dochters minder hechten aan de Joodse tradities en de Russische overheid de Joodse gemeenschap weer eens in een hoek drijft.

Het is machtig om Acda te zien worstelen om uiteindelijk een beetje op te schuiven naar de nieuwe tijd. De beklemming zit ook in het strakke, grauwe decor: een groot huizenblok met muren van krantenpapier.

Op een paar minder sterke zangstemmen na – maar wat zitten er lastige, bloedmooie stukken van componist Jerry Bock bij – zijn er geen zwakke plekken in de cast te ontdekken. Doris Baaten is een uiterst grappige koppelaarster en Jacob de Groot een fijn fanatieke revolutionair.

Die cast schaarde zich trouwens

Deze tijdloze musical heeft alles in zich wat de huidige tijd ziek maakt

met een inlegvelletje in het programmaboekje achter regisseur Ruut Weissman, die het in de #MeToo-zondvloed zwaar te verduren kreeg en niet aanwezig was op de première. Weissman deelde dan niet in het slotapplaus, hij kan tevreden zijn over de geslaagde productie.

In de openingsscène, als het gezelschap zich verzamelt voor de sabbatmaaltijd, zien we de cast in moderne kledij. Verder is traditionele dans met eigentijdse choreografie verweven. Voor de rest is geen moeite gedaan om het stuk naar nu te trekken. Prima, want alles wat de huidige tijd zo ziek maakt – intolerantie, machtsmisbruik en nationalisme – is terug te vinden in deze tijdloze musical.

Patrick van den Hanenberg

Theodor Holman Schrijver op leeftijd

‘Nee, ik sta niet te juichen dat ik ouder word, integendeel’

Schrijver-columnist Theodor Holman (63) schreef *Voorbijgewaaid geluk*. Het is een autobiografisch boek over zijn familie, jongensdromen en de genadeloze tijd. ‘Wat er van mij overblijft? Niks. Wel vind ik het prettig dat ik navorsbaar ben.’

Maarten Moll
AMSTERDAM

‘Dit boek gaat voornamelijk over ouderdom. Het begint met de scène dat mijn dochter een foto van een echo laat zien en ik me realiseer dat ik opa word. Op dat moment besef je dat je lijdt aan de ongeneselijke ziekte die ouderdom heet. Je speelt, naarmate je ouder wordt, steeds minder een rol. Daar zit een rare paradox in en het is daarom interessant om over te schrijven. Kijk, *your dancing days are over*, de hippie van weleer redt het gewoon niet meer, want als-ie ook maar iets rookt, krijgt ie hartkloppingen. Maar aan de andere kant geeft die ouderdom je een enorme vrijheid.’

“Ook omdat je geen rol meer speelt op de apenrots van de cultuur. Daar zitten alleen maar mensen van tussen de twintig en de zestig. Ik ben zo blij dat ik daar niet meer tussen zit. De Nobelprijs zal ik niet meer krijgen, en een andere prijs interesseert me helemaal geen ene rotmoer meer. Echt niet. Ik wil alleen nog maar mooie zinnen schrijven, ik denk niet meer: ik heb een prijswinnend boek geschreven. Als ik nu de Libris niet krijg, of hoe heet die prijs tegenwoordig, dan is dat hét bewijs dat er iets mis is met de jury. Dat had ik vroeger wel, ik was jaloers. Dat is totaal voorbij en dat vind ik fijn.”

“En je raakt fysiek beperkt. Ik heb niet meer zo’n groot uithoudingsvermogen, ik heb nooit aan sport gedaan, daardoor maak je heel duidelijke keuzes wat je wel of niet gaat doen. Zonder daarover een schuldgevoel te hebben, omdat je dingen zou moeten doen. Heel erg prettig.”

“Toch vind ik ouder worden afschuwelijk. Ik

behoor niet tot de categorie mensen die staan te juichen dat ze ouder worden. Integendeel. Reve heeft een keer gezegd: ‘Als je jong bent, is de dood je vijand, en als je ouder wordt, loopt de dood met je mee, en als je dan helemaal ouder bent, wordt de dood je minnaar.’ Ik merk heel erg duidelijk dat de dood met me meeloopt.”

Treurig en triest

“Iedereen is dood: Ischa Meijer, Martin Bril, Martin van Amerongen, Theo van Gogh, Boudevijn Büch. En over hen worden al biografieën over geschreven! Die over Jan Wolkers is heel goed, overigens. Nu zijn ze bezig met een biografie over Theo. Dat wordt allemaal historie. Terwijl het voor mij, gek genoeg, eergisteren is. Dat is echt zo. Voor mij leven ze nog helemaal. Ik weet hun stemmen nog.”

“De gedachten die ik heb, gaan steeds vaker over de dood en over doden. Dat is nou eenmaal zo, dat kan niet anders. Dat is toch verschrikkelijk? Ik koester geen illusies, ik schrijf niet voor de eeuwigheid. Wie leest Reve nog? Wie leest nog Wolkers? Wie kijkt nog eens een interview van Ischa terug? Buitengewoon treurig

‘Als ik nu de Libris niet krijg, of hoe heet die nu, dan is dat hét bewijs dat er iets mis is met de jury’

Louvre in Abu Dhabi gaat eindelijk open

AMSTERDAM

Ook werk van Vincent van Gogh en Piet Mondriaan zal te zien zijn in het Louvre in Abu Dhabi, dat zaterdag na fikse vertraging eindelijk wordt geopend voor publiek. De peperdure ‘museumstad’ aan en in het water, met een kolossale koepel van 8000 metalen, lichtdoorlatende sterren, werd ontworpen door de Franse architect Jean Nouvel.

Het museum beslaat een enorme vlakte op het eiland Saadiyat. Het zal niet alleen kunst uit alle tijden uit de hele wereld tonen, maar van alles over de beschavingen en culturen van de aarde. Zo is er ook een tentoonstellingsruimte met een oude koran en dito bijbel en fragmenten uit het boeddhisme en het taoïsme. Verdraagzaamheid en vrede staan hoog in het vaandel, aldus een verklaring van de initiatiefnemers, cultuur en educatie helpen tegen extremisme.

Behalve het Louvre in Parijs, dat zijn naam er voor de eerste dertig jaar aan verbindt, delen twaalf

Franse musea en instellingen expertise en voorwerpen met de nieuwe cultuurtempel, overigens niet gratis. Abu Dhabi betaalt het Franse museumnetwerk er dik voor. Het museumgebouw en de afspraken met Frankrijk kosten samen wel een miljard euro.

De plannen werden tien jaar geleden al gepresenteerd, maar de bouw stagneerde door verschillende oorzaken. De zeer welvarende Verenigde Arabische Emiraten wilden toen al een cultuurcentrum van wereldniveau binnen de eigen grenzen hebben en trokken daar honderden oliemiljoenen voor uit.

De samenwerking met het Louvre ging niet zonder slag of stoot. Het Franse parlement gaf in 2007 toestemming na een hoop gekraak. Zo’n 5000 kunstkenner – onder wie museumdirecteuren, curatoren en kunsthistorici – tekenden destijds een petitie tegen het voorname. Zij beschuldigden het Louvre ervan ‘zijn ziel te verkopen’ door zijn kunstschaten voor langere tijd uit te lenen. (ANP)